

Kansalliskirjaston johtokunnalle

Viite: FinELib ohjausryhmä 28.11.2006, Kansalliskirjaston johtokunta 22.1.2007, 26.2.2007 ja 19.3.2007, Suomen yliopistokirjastojen neuvoston työvaliokunta 11.9.2007 ja 20.9.2007

Kansalliskirjaston palvelutoiminnan läpinäkyvyyden kehittäminen:

YLIOPISTOKIRJASTOJEN NEUVOSTO ON HUOLESTUNUT KANSALLISKIRJASTON PÄÄTÖKSENTEON TASAPAINAISUUDESTA JA TALOUDEN SEURANNASTA

Suomen yliopistokirjastojen neuvosto on huolestunut Kansalliskirjaston taloudellisesta tilanteesta ja siitä pystyykö Kansalliskirjasto huolehtimaan tehtävästään kirjastoverkkopalveluiden tarjoajana. Neuvosto näkee vaarana sen, että Kansalliskirjaston säästötoimet kohdistuvat erityisen voimakkaasti juuri kirjastoverkkopalveluihin.

Yliopistokirjastojen sekä myös muiden kirjastoverkkopalveluiden edustajat ovat pitemmän aikaa eri yhteyksissä tuoneet esiin huolensa kirjastoverkkopalvelujen asemasta Kansalliskirjastossa sekä talousasioiden seurannan puutteet. Muun muassa

- Käsiteltäessä Kansalliskirjaston johtokunnassa kirjaston vuosiraporttia 21.1.2007 yliopistokirjastojen edustaja kiinnitti huomiota taloustietojen puutteelliseen esittämiseen raportissa. Johtokunta päättiikin kyseisessä kokouksessa, että kirjaston talousraportti käsitellään erikseen johtokunnan maaliskuun kokouksessa.
- Käsiteltäessä edellä mainitussa kokouksessa Kansalliskirjaston esityksiä opetusministeriölle vuotta 2008 koskevista erillisneuvotteluissa kirjastoverkon edustajat kiinnittävät erityistä huomiota vielä selkiytymättömään menettelyyn priorisoitaessa kirjastoverkkopalveluja ja Kansalliskirjaston muita tehtäviä koskevia hankkeita.
- Käsiteltäessä talousraporttia Kansalliskirjaston johtokunnassa 19.3.2007 keskusteltiin siirtyvän määrärahan tilanteesta yliopistokirjastojen edustajan painottaessa e-aineistoihin myönnetyn korvamerkityn rahoituksen käyttämistä alkuperäiseen tarkoituksen mukaan. Siirtomäärärahan käyttötarkoitusta käsiteltiin myös FinELibin ohjausryhmässä jo 28.11.2006, jossa todettiin kyseisen rahoituksen olevan konsortiolle korvamerkittyä rahoitusta, joka tulee käyttää konsortion eduksi.
- Opetusministeriön kanssa käydyissä tulosneuvotteluissa yliopistokirjastojen edustaja otti keskusteluun korvamerkinnoista luopumisesta seuraavat ongelmat. Opetusministeriön edustajat totesivat, että Opetusministeriö ei enää korvamerkitse Kansalliskirjastolle osoitettavia voimavaroja, mutta seuraa tarvittaessa niiden käyttöä.

Kansalliskirjasto on käyttänyt vuonna 2007 opetusministeriön yliopistojen keskitettyyn elektronisten aineistojen hankintaan osoittamaa tukirahoitusta oman harkintansa mukaan muihin tarkoituksiin. Yliopistoille tarkoitettu FinELib-aineistojen rahoituksesta (ks. OPM:n ja HY:n välinen sopimus vuoteen 2007 saakka 3 M€) on Kansalliskirjaston sisäisellä päätöksellä siirretty noin miljoonan euron siirtomääräraha muuhun kuin kansalliseen elektronisten aineistojen hankintaan. Uudelleen kohdentamista ja sen perusteita ei kuitenkaan ole esitelty johtokunnassa. Samaan aikaan yliopistokirjastoilla on paikoitellen ollut hyvin vakavia ongelmia saada

aineistorahoitus riittämään tieteellisten perusaineistojen hankintaan ja yliopistot ovat joutuneet omasta budjetistaan lisäämään kirjastojen aineistojen rahoitusta.

Taloudelliseen tilanteeseensa viitaten yliopistokirjastot ovat esittäneet 14.9.2007 opetusministerille jättämässään rahoitustaan koskevassa julkilausumassa keskeisimpien tieteellisten aineistojen kustantamista valtion rahoituksella. Jos keskeisimpien tieteellisten perusaineistojen hankintaan osoitetaan esimerkiksi infrastruktuurirahoitusta Kansalliskirjaston kautta, yliopistokirjastojen tulee voida luottaa, että rahat käytetään valtion määrittelemään tarkoitukseen.

Yliopistokirjastoihin supistustoimet ovat heijastuneet aineistorahoituksen lisäksi verkostotoimintaa palvelevan henkilöstön vähentämisenä. Kansalliskirjasto ilmoitti 11.9.2007 yliopistokirjastojen neuvoston työvaliokunnan kokouksessa ja 20.9.2007 ylimääräisessä neuvoston kokouksessa, että se ei enää vuoden 2008 alusta kohdenna yliopistokirjastojen neuvoston toiminnan koordinointiin suunnattua suunnittelijan virkaa yliopistokirjastojen yhteistyösihteerin tehtäviin. Ylikirjastonhoitajan esityksestä 20.9.2007 sai sellaisen kuvan, että lopulliset säästötoimet tulevat olemaan huomattavasti vielä laajemmat. Neuvoston pelkona on, että säästötoimet kohdistuvat erityisesti määräaikaisiin, uusia ja kirjastoverkon kannalta kriittisiä kirjastoverkkopalveluita tuottavaan henkilöstöön.

Yliopistokirjastot ovat huolestuneita keskeisten kansallisten palvelujen tilasta sekä kirjastoverkkopalvelujen toimintaedellytyksistä, vaikka Kansalliskirjasto lupasi 20.9.2007 neuvoston kokouksessa, että keskeiset kansalliset kirjastoverkkopalvelut turvataan niukoista taloudellisista resursseista huolimatta.

Suomen yliopistokirjastojen neuvosto on erittäin huolissaan siitä, miten Kansalliskirjaston ohjausjärjestelmä toimii konsortioiden osalta opetusministeriön luovuttua korvamerkinnöistään. Neuvosto pitää välttämättömänä, että yliopistolain uudistamisen ja korkeakoululaitoksen rakenteellisen kehittämisen yhteydessä luodaan läpinäkyvä ja selkeä ohjausjärjestelmä.

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston puolesta

Jarmo Saarti
Puheenjohtaja

Tiedoksi
FinELibin ohjausryhmä